

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**חג השבועות****"כל אשר דבר ה' נעשה... כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע"**

"ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה' ויצענו כל העם ויהיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וגו'" ע"כ (יתרו יט טז-ח).

"ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע" ע"כ (משפטים כד ז).

הנה מתחילה בפרשת יתרו כאשר קרא משה לזקני העם ושם לפניהם את דברי ה', אמרו כל אשר דבר ה' נעשה. ובפרשת משפטים כשלקח משה את ספר הברית ויקרא באזני העם אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. וצ"ב מה שהוסיפו עכשיו גם כן תיבת ונשמע.

א-

בספר משך חכמה (יתרו) בד"ה "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה" (שם יט טז). הנה מצוות התורה יש אשר לכהנים ויש אשר ללוויים ויש לכהן גדול ויש למלך או לסנהדרין, ויש למי שיש לו קרקע ובית, רק בכלל ישראל צריכה התורה להתקיים וכו'. לכן על מצוות שאין לקיימם צריך ללמוד, ד"כ העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת (מנחות קי א) או להחזיק לומדי תורה. לכן להלן (משפטים כד ז) ענו "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע" יש מהם שנעשה מה ששייך אצלנו, ויש שנשמע שנלמד ונבין פנימיתם והלכותיהם וחוקותיהם. אבל כאן ענו "כל העם יחדיו כל אשר דבר ה' נעשה", שבכללות העם כאחד כולם יחדיו יעשו כל אשר דבר ה', וכל אחד יעשה השייך לו ודו"ק, עכ"ל.

ומבואר בדבריו דבאופן שענו כל העם יחדיו מתקיים שפיר הנעשה על כל מצות התורה, משא"כ היכא דלא כתיב יחדיו, ע"כ הכוונה שכל אחד מקיים מה ששייך אליו, ומה שאינו שייך אליו יתקיים ע"י לימוד, ובזה שהוסיפו ונשמע הכוונה על הלימוד, שע"ז נחשב כעשיה.

גם נתבאר שעל ידי החזקת לומדי תורה מתקיים אצלם ג"כ קיום המצוות, משום דהוה כלומד בעצמו שהוא כמקיים.

ב-

ובתוספות לפסקי דינים צמח צדק (סוף חלק ב, במילואים לאו"ח סימן א) כתב, **ובזה יובן מעלת התורה, שהיא הגבה מאד נעלה מהמצוות עצמן, אשר על כן המצוות תלויות בזמן דייקא, כמו מצות סוכה בחג הסוכות דוקא, ואם יעשנה מקודם לזמן זה אינו כלום ולא ימשיך כלום ע"י, וכן עדרי"ז יש מהן תלויות במקום, כמו הקרבנות**

בבהמ"ק, ותרומות ומעשרות בא"י, או מזוזה להניח בשעריך דייקא. 'והתורה' הוא לימוד הלכות סוכה מועלת שלא בזמן עשייתה 'כמו בזמנה', כמארז"ל מנחות (קי א) על ת"ח שעוסק בהלכות עבודה, שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כו', ואף שעוסק בזמן שאין בהמ"ק קיים, ובלילה דלאו זמן הקרבה הוא, וגם הוא אינו כהן כו', עכ"ל.

ומבואר בדבריו דמה שהלימוד נחשב כאילו קיים, הוא גם במצוות התלויות בזמן מסויים, או במקום מסויים.

ג-

בחתם סופר (חנוכה עמו' 134) בד"ה על הנסים וכו', להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, פ"י כי אי אפשר להעביר על חוקי רצונך היינו מצוות עשה, בשלמא ל"ת יכול לאנס לאכול נבלות וכדומה, אבל שלא לקיים מצות עשה הרי הישראל יעסוק בתורת עולה וכאילו הקריב, ובתורת תפילין וציצית וכאילו הניח תפילין וציצית, אך הם רצו להשכיחם תורתך וממילא להעבירם על חוקי רצונך, עכ"ל.

ומבואר בדבריו דבאופן שאינו יכול לקיים איזה מצוה מן המצוות, שילמוד הלכותיהם וזה נחשב כאילו קיים.

ד-

ובספר תפארת שלמה ליקוטים (רבינוב"ץ, דרוש למותן תורה עמו' תע"ב) ובה ממילא יבוא לנכון הפ"י במשנה (מכות כג ב) אמר ר' חנינא כו' רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, היינו שיהיה להם תיקון,

¹ שם: ובכל הנ"ל ישבתי קושי המפרשים על מה שאנו אומרים 'אשר בחר בנו מכל העמים' (ע"י ברכות יא ב) וכן בתהלים (קמז כ) "לא עשה כן לכל גווי' וגו', הלא איתא בש"ס (ע"ז ב ב) ובמדרש (איכה רבה ג א) ובזוה"ק (שמות ג א) על פסוק "יד' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן" (וואת הברכה לג ב) שרצה הקב"ה ליתן התורה לאומות הקדמונים וכמו שפרש"י שם, ולפמ"ש יחא מאד שלא רצה ליתן להם רק התרי"ג מצות דהיינו העשי' לחוד יהיו מקבלים שכו. אבל כמו שנתן לנו את התורה הוא בבחי' אחרת שאף בלימוד המצוה יהי' נחשב כעושה המצוה חוץ שכו מצות לימוד שהוא בפני עצמו. ולזה אנו אומרים 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו'. ולזה אנו אומרים נתן התורה ולא נתן המצוות וק"ל, עכ"ל. וע"ע בדברי יציב (חלק ה' ס"י קל"ג אות ח) מש"כ בהו.